

Η εξέλιξη του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Μάριος Μπαλατζάρας, Βιβλιοθηκονόμος MSc, Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, email: mbal@lib.uth.gr

Περίληψη

Η Πληροφοριακή Παιδεία αναγνωρίζεται ευρέως ως ένα σύνολο γνώσεων, ικανοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχή ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών. Οι δεξιότητες που συνδέονται με την κατανόηση των ερευνητικών αναγκών, τον εντοπισμό, την πρόσβαση, την αξιολόγηση και τη χρήση σχετικών πληροφοριών, θεωρούνται απαραίτητες για την εκπόνηση των ακαδημαϊκών εργασιών από τους φοιτητές.

Οι ακαδημαϊκοί βιβλιοθηκονόμοι αναδεικνύουν τη σημασία της Πληροφοριακής Παιδείας και εργάζονται για να ενσωματώσουν σχετικές εκπαιδευτικές δράσεις στα προγράμματα εκπαίδευσης των χρηστών των βιβλιοθηκών, καθώς και στα προγράμματα σπουδών των ιδρυμάτων, όπου αυτό είναι δυνατόν. Η ύπαρξη σχετικών κατευθυντήριων οδηγιών, προτύπων και πλαισίων υλοποίησης, τους δίνει τη δυνατότητα να ευθυγραμμίσουν τις δράσεις αυτές με την εκπαιδευτική αποστολή των ιδρυμάτων, καθώς και με συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα.

Η Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΒΚΠΠΘ), στοχεύοντας στην συνεχή αναβάθμιση της πληροφοριακής εκπαίδευσης των χρηστών της, αλλά και στην ενθάρρυνση των φοιτητών στη χρήση της Βιβλιοθήκης, υλοποιεί κάθε χρόνο για τους χρήστες της, σεμινάρια προσαρμοσμένα σε ομάδες/κατηγορίες χρηστών. Τα σεμινάρια περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων εκπαίδευση στο χειρισμό πληροφοριακών εργαλείων, στη διαχείριση πληροφοριακών πηγών και στην εκπόνηση ακαδημαϊκών εργασιών. Πρόσφατα, η Βιβλιοθήκη ενέταξε στις εκπαιδευτικές της δράσεις την υπηρεσία υποστήριξης τελικών χρηστών των Βιβλιοθηκών σε θέματα Πληροφοριακής Παιδείας ILSEAB του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, καθώς και τα σχετικά θεματικά υποδείγματα, τα οποία διατίθενται ελεύθερα από αυτήν.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει συνοπτικά, την εξέλιξη του προγράμματος εκπαίδευσης των χρηστών της ΒΚΠΠΘ, τη στρατηγική που ακολουθείται για την ανάπτυξή του, το σχεδιασμό του περιεχομένου του, στοιχεία για την υλοποίησή του, καθώς και πληροφορίες για τις προγραμματισμένες μελλοντικές ενέργειες και δράσεις.

Εισαγωγή

Η Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΒΚΠΠΘ) στοχεύοντας στην συνεχή αναβάθμιση της πληροφοριακής εκπαίδευσης των χρηστών της αλλά και στην ενθάρρυνση των φοιτητών στη χρήση της Βιβλιοθήκης, υλοποιεί από το 1997 κύκλους σεμιναρίων προσαρμοσμένους σε ομάδες/κατηγορίες χρηστών¹. Τα σεμινάρια απευθύνονται, κυρίως, στους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΠΘ), ενώ μετά από σχετικά αιτήματα, ειδικά σεμινάρια διεξάγονται για την υπόλοιπη ακαδημαϊκή κοινότητα του ΠΘ (διδακτικό και διοικητικό προσωπικό) αλλά και για εξωτερικούς χρήστες ή ομάδες επαγγελματιών.

---

¹ "Χρήστες" των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης θεωρούνται όλα τα φυσικά πρόσωπα που χρησιμοποιούν τη συλλογή και τις υπηρεσίες της, είτε επιτόπια στους χώρους της, είτε από απόσταση μέσω του διαδικτύου, ενώ "Μέλη" της Βιβλιοθήκης είναι τα φυσικά πρόσωπα που έχουν εγγραφεί στη Βιβλιοθήκη ως τέτοια. Όλα τα μέλη της Βιβλιοθήκης έχουν εξ' ορισμού και την ιδιότητα του χρήστη.

Η υλοποίηση των σεμιναρίων γίνεται στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της Βιβλιοθήκης και αφορούν τη χρήση του συνόλου της συλλογής και των υπηρεσιών της. Η εξελικτική πορεία του προγράμματος συμβαδίζει με την αναπτυξιακή πορεία της ΒΚΠΠΘ². Η παρούσα εργασία στοχεύει να παρουσιάσει, με λόγο αφηγηματικό, την πορεία αυτή από το 1997 έως σήμερα.

Στην παρούσα εργασία περιγράφεται η πορεία του προγράμματος εκπαίδευσης σε διαφορετικές κάθε φορά χρονικές περιόδους υλοποίησης. Αναλύεται συνοπτικά η στρατηγική που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση του προγράμματος από το 2000 έως και σήμερα, αλλά και η εκπαιδευτική τεχνική που εφαρμόστηκε για τον σχεδιασμό του περιεχομένου των διδακτικών ενοτήτων. Γίνεται αναφορά στον τρόπο που η Βιβλιοθήκη αξιοποιεί τα υποδείγματα Πληροφοριακής Παιδείας του ILSEAB. Κλείνοντας, η εργασία δίνει πληροφορίες για τις προγραμματισμένες μελλοντικές ενέργειες και υποστηρικτικές δράσεις που σκοπεύει να εφαρμόσει.

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης του ΠΘ: μια προσωπική αφήγηση

Η σταδιοδρομία μου στις βιβλιοθήκες ξεκινά στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Είναι η εποχή που τίθενται οι βάσεις για την οικοδόμηση των σημερινών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ως αποτέλεσμα, κυρίως, της χρηματοδότησης των προγραμμάτων ΕΠΕΑΕΚ Ι και ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ του ΥΠΕΠΘ. Είκοσι χρόνια μετά, πιστεύω ακράδαντα ότι καταλύτες της επαγγελματικής, και όχι μόνο, ανάπτυξης του ατόμου είναι η *πρόκληση*, η *περιέργεια* και το *κλίμα δυνατοτήτων* που του προσφέρεται.

Η γνωριμία με την Πληροφοριακή Παιδεία προέκυψε με τυχαίο περίπου τρόπο. Το 1997, ως νέος ακαδημαϊκός βιβλιοθηκονόμος στην Μονάδα Ηλεκτρονικής Τεκμηρίωσης της Βιβλιοθήκης του ΠΘ, αποδέχθηκα πρόθυμα την πρόταση του προϊστάμενου μου για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προγράμματος εκπαίδευσης για τους χρήστες της ΒΚΠΠΘ, παρά το γεγονός ότι το προφίλ των προσόντων και των δεξιοτήτων μου δεν περιελάμβανε καμία εξειδίκευση (π.χ. Master) σε θέματα Διδακτικής. Το έργο ήταν μία προσωπική *πρόκληση*³ και υποθέτω ότι θα πρέπει να είμαι αιώνια ευγνώμων στον προϊστάμενό μου για την αναγνώριση αυτών των κρυφών ικανοτήτων μου.

Η πρώτη περίοδος υλοποίησης (1997-2000)

Ομάδα στόχος των πρώτων σεμιναρίων, ήταν οι προπτυχιακοί φοιτητές του ΠΘ, κατά κύριο λόγο, και δευτερευόντως η υπόλοιπη ακαδημαϊκή κοινότητα. Τα σεμινάρια ξεκίνησαν να υλοποιούνται με την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους (1997-1998) στο Βόλο και στη συνέχεια στα υπόλοιπα παραρτήματα της ΒΚΠΠΘ, στη Λάρισα, στα Τρίκαλα και στην Καρδίτσα. Το περιεχόμενό τους περιελάμβανε, αρχικά, μια παρουσίαση της δομής, της οργάνωσης και του τρόπου λειτουργίας της Βιβλιοθήκης με αναφορές στην αναβάθμιση της συλλογής της και στον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών της. Σταδιακά το περιεχόμενο των σεμιναρίων εμπλουτίστηκε και με λειτουργικές επιδείξεις των βασικών εργαλείων της Βιβλιοθήκης (OPAC, CD-ROM Server), ενώ στο τέλος προστέθηκε και μια αναφορά στο έργο του βιβλιοθηκονόμου και στη βοήθεια που μπορεί να προσφέρει στους φοιτητές στα χρόνια των ακαδημαϊκών τους σπουδών. Τα σεμινάρια είχαν διάρκεια 45

² Οι πρώτες περίοδοι υλοποίησης του προγράμματος παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στο 1ο Επιστημονικό Συμπόσιο «Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση: Η συμβολή των έργων ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών», το οποίο διοργανώθηκε από τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του ΠΘ στον Βόλο στις 11-12 Δεκεμβρίου του 2008, στην εισήγηση με τίτλο [Προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών βιβλιοθήκης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας](#).

³ Η περιγραφή των συναισθημάτων μετά την ανάθεση του έργου του σχεδιασμού και της υλοποίησης του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της Βιβλιοθήκης ΠΘ, έγινε στην εισήγηση με τίτλο [Μαθαίνοντας να εκπαιδεύω: συμβουλές προς τους βιβλιοθηκονόμους εκπαιδευτές](#), στο 1ο Επιστημονικό Συμπόσιο «Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση: Η συμβολή των έργων ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» που διοργανώθηκε από τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του ΠΘ στον Βόλο στις 11-12 Δεκεμβρίου του 2008, (διαφάνεια 17).

περίπου λεπτά και για την υλοποίησή τους χρησιμοποιήθηκε αρχικά συγκεκριμένο προσωπικό της ΒΚΠΠΘ. Σταδιακά το προσωπικό που απασχολήθηκε για την υλοποίησή τους διευρύνθηκε. Τα σεμινάρια πραγματοποιήθηκαν με τον ίδιο περίπου τρόπο τα επόμενα δύο ακαδημαϊκά έτη. Αυτή η χρονική περίοδος υλοποίησης (1997-2000) ονομάστηκε διερευνητική περίοδος και αποτέλεσε την έναρξη υλοποίησης των προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών στη Βιβλιοθήκη του ΠΘ.

Στην πρώτη αυτή προσπάθεια καθοδηγητικό ρόλο είχε η εισήγηση της Μορελέλη-Κακούρη (1998) στο 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με τον τίτλο "Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες". Αλλά και η επίδραση της στη μετέπειτα εξέλιξη του προγράμματος ήταν κομβική. Η εισήγηση αποτέλεσε ένα είδος πρόσκλησης για δράση που σε συνδυασμό με τη ζωντανή ερευνητική περιέργεια που φέρει ένας νέος επαγγελματίας, αλλά και με τη δυνατότητα για βιβλιογραφική μελέτη που έδινε πλέον η σύνδεση της ΒΚΠΠΘ με το Διαδίκτυο, οδήγησε αρχικά τον γράφοντα και στη συνέχεια όλη την ΒΚΠΠΘ, σε έναν χώρο της Βιβλιοθηκονομίας και της Επιστήμης της Πληροφόρησης, το περιεχόμενο του οποίου προσδιορίζονταν με όρους όπως *library orientation* (προσανατολισμός στη χρήση της βιβλιοθήκης), *bibliographic instruction* (βιβλιογραφική εκπαίδευση), *library user education* (εκπαίδευση χρηστών βιβλιοθήκης), *library instruction* (εκπαίδευση βιβλιοθήκης) και *information literacy* (πληροφοριακή παιδεία ή πληροφοριακός εγγραμματισμός/αλφαριθμητισμός).

Αντιλαμβανόμενος πλέον την χρησιμότητα της εκπαίδευσης χρηστών στην καλλιέργεια δεξιοτήτων αξιοποίησης βιβλιοθήκης, καθώς και στην ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών, και έχοντας αντίληψη, έστω και μερική, του εύρους του χώρου αυτού, ξεκίνησα να ενημερώνω τον προϊστάμενό μου για τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής μελέτης αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της εκπαίδευσης χρηστών στο άμεσο μέλλον. Η συζήτηση για την Πληροφοριακή Παιδεία στη ΒΚΠΠΘ μόλις είχε αρχίσει. Στη συζήτηση αυτή οι βιβλιογραφικές αναφορές (Kuhlthau, C. S., 1985; Eisenberg, M. & Berkowitz, R. 1990; Downard, K., 1992; Bruce, C. S., 1997; SCOUNL, 1999; ACRL, 2000; CAUL, 2001) ήταν συχνές, επιβεβλημένες και αποκαλυπτικές. Η έρευνα ανέδειξε τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από την παραδοσιακή εκπαίδευση των φοιτητών στη χρήση της βιβλιοθήκης (*user education*, *library instruction* κ.λπ.), προς την καλλιέργεια ενός συνόλου γνώσεων, ικανοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχή ακαδημαϊκή τους επίδοση. Οι δεξιότητες Πληροφοριακής Παιδείας⁴, οι οποίες συνδέονται με την κατανόηση των ερευνητικών αναγκών, τον εντοπισμό, την πρόσβαση, την αξιολόγηση και τη χρήση σχετικών πληροφοριών, θεωρούνταν απαραίτητες όχι μόνο για την εκπόνηση των ακαδημαϊκών εργασιών των φοιτητών αλλά και για την προσωπική επιτυχία στην μετέπειτα ζωή τους ως πολίτες, ως καταναλωτές και ως άτομα.

Ήδη διαφαίνονταν ότι στον κόσμο της νέας χιλιετίας που σύντομα θ' άρχιζε να ξεχειλίζει από πληροφορίες από αμέτρητες πηγές που χρησιμοποιούν ποικίλες τεχνολογίες, όλες οι αποφάσεις, ιατρικές, οικονομικές, πολιτικές, σταδιοδρομίας κ.λπ., θα εξαρτώνται από την ικανότητα του ατόμου να καθορίζει, να επιλέγει και να συλλέγει τις σχετικές πληροφορίες. Να αξιολογεί και να αναλύει τις πληροφορίες αυτές και στη συνέχεια να τις συνθέτει για να δημιουργήσει νέες. Η αναγνώριση της Πληροφοριακής Παιδείας είχε γίνει⁵.

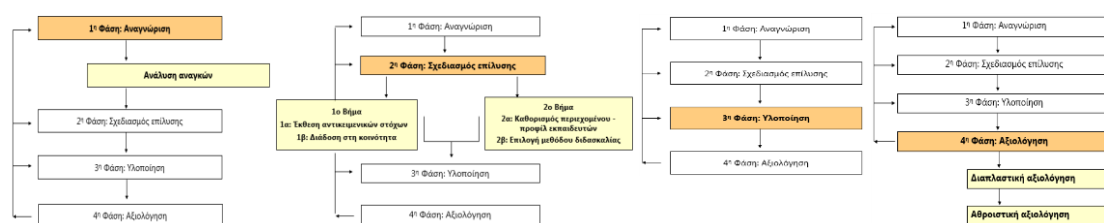
⁴ Μια ενδιαφέρουσα περιγραφή του τι είναι η Πληροφοριακή Παιδεία εντοπίζεται στα εισαγωγικά κείμενα της πλατφόρμας ILSEAB (<http://ilseab.lib.uth.gr>) «... η πληροφοριακή παιδεία ... Οριοθετείται ως εκπαιδευτική διαδικασία που στοχεύει στην ανάπτυξη και στον συνδυασμό δεξιοτήτων ..., στην καλλιέργεια κριτικών ικανοτήτων ... και στην αλλαγή στάσεων, πεποιθήσεων και συμπεριφορών ... Αναμφίβολα όμως ... Η καλλιέργεια της ΠΠ αναπτύσσει το αίσθημα της κοινωνικής υπευθυνότητας, αφού το πληροφοριακά εκπαιδευμένο άτομο κατανοεί τη σημασία της πληροφορίας σε μια δημοκρατική κοινωνία. Σέβεται τις αρχές και τις απόψεις που σχετίζονται με τη διαχείριση της πληροφόρησης, αλλά και θέματα όπως η ισότητα της πρόσβασης στην πληροφορία, η πνευματική ιδιοκτησία κ.λπ. ... κατανοεί τις ηθικές αρχές της χρήσης της πληροφόρησης και των τεχνολογιών της. Ενεργεί συλλογικά για τη διαφύλαξη αυτών των αρχών, την επίλυση προβλημάτων, αλλά και για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση πληροφοριακών προϊόντων και λύσεων».

⁵ Η αναγνώριση της έννοιας της Πληροφοριακής Παιδείας έγινε αντιληπτή μέσα από μια ποικιλία ορισμών και ερμηνειών. Η ΒΚΠΠΘ υιοθέτησε αρχικά τις αποδόσεις των κείμενων της ACRL (2000) και στην συνέχεια των CAUL (2001) και ANZILL/CAUL

Η δεύτερη περίοδος υλοποίησης (2000-2004)

Η δεύτερη περίοδος χαρακτηρίζεται από την αύξηση των χρηστών της Βιβλιοθήκης του ΠΘ, λόγω της αύξησης του αριθμού των εισακτέων στα υπάρχοντα τμήματα του ΠΘ, απόρροια της γενικής αύξησης των εισακτέων στα ελληνικά ΑΕΙ και ΤΕΙ την εποχή εκείνη, αλλά και της ίδρυσης και λειτουργίας έξι (6) νέων προπτυχιακών, καθώς και μεταπτυχιακών τμημάτων στο ΠΘ. Παράλληλα, την περίοδο εκείνη ξεκινάμε στη ΒΚΠΠΘ την υλοποίηση του δεύτερου μεγάλου αναπτυξιακού της έργου⁶ που θα δημιουργούσε συνθήκες ποιοτικής αναβάθμισης και διεύρυνσης όλων των λειτουργιών και υπηρεσιών της. Η υλικοτεχνική της υποδομή θα εκσυγχρονίζονταν, οι υπάρχουσες προσφερόμενες υπηρεσίες θα διευρύνονταν και θα δημιουργούνταν νέες, προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις της εποχής.

Αναφορικά με την εκπαίδευση των χρηστών, το αναπτυξιακό έργο προέβλεπε στο τεχνικό του δελτίο το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος εκπαίδευσης για τη χρήση των υπηρεσιών της. Για το λόγο αυτό έγινε μελέτη από την Μονάδα Ηλεκτρονικής Τεκμηρίωσης – Τομέα Εκπαίδευσης, η οποία έθετε ως στόχους την αναγνώριση της υπάρχουσας κατάστασης των χρηστών (πληροφοριακό προφίλ χρηστών), την αναγνώριση της απαραίτητης ανθρώπινης (προφίλ εκπαιδευτών) και υλικοτεχνικής υποδομής (εποπτικά διδακτικά μέσα), τον σχεδιασμό του περιεχομένου των σεμιναρίων (διδακτικές ενότητες) και τον σχεδιασμό του διαχειριστικού συντονισμού του (Εικόνα 1).

Εικόνα 1: Διαγραμματική αναπαράσταση της μελέτης ολοκληρωμένου προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών.

Για την αναγνώριση της υπάρχουσας κατάστασης (προφίλ χρηστών, προσωπικού και υποδομών) εφαρμόστηκαν ποικίλα εργαλεία πληροφόρησης (ερωτηματολόγια, προσωπικές συνεντεύξεις, παρατήρηση, συζήτηση). Κι εδώ η βοήθεια της διεθνούς βιβλιογραφίας σε ζητήματα ανάλυσης πληροφοριακών δεξιοτήτων, σχεδιασμού προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας, διδακτικών εννοιών, εκπαιδευτικών εννοιών, θεωριών μάθησης, πληροφοριακών οδηγιών και εκπαιδευτικών εφαρμογών ήταν σημαντική⁷.

Ο νέος σχεδιασμός επέφερε, καταρχήν, διαχειριστική αναβάθμιση. Με τη βοήθεια της τεχνολογίας ο προγραμματισμός των σεμιναρίων αυτοματοποιήθηκε. Η επικοινωνία με τις γραμματείες των τμημάτων του ΠΘ, αλλά και με τους χρήστες, ήταν πλέον διαδικασία εύκολη. Η συλλογή και ο έλεγχος των αιτήσεων των χρηστών για την ομαδοποίηση με βάση την ιδιότητά τους απλοποιήθηκε. Η οργάνωση των σεμιναρίων σε νέα βάση μας επέτρεψε να υλοποιούμε τα σεμινάρια με εγγραφές, ανά τμήμα, ανά ιδιότητα χρήστη, με

(Bundy, 2004). Οι ερμηνείες των φορέων αυτών δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη κριτικών ικανοτήτων μέσα από μια εποικοδομητική μαθησιακή διαδικασία και συγχρόνως αντιλαμβάνονται την Πληροφοριακή Παιδεία με μια ευρύτερη κοινωνική διάσταση που την τοποθετεί στον πυρήνα της Δια βίου Μάθησης.

⁶ <http://www.lib.uth.gr/LWS/el/ls/pjc-epaek-II.asp>

⁷ Ενδεικτικά αναφέρω τα κείμενα των: 1) Dusenbury, C. (1993). *Sourcebook for Bibliographic Instruction*. Chicago, IL: Association of College and Research Libraries, A Division of the American Library Association, 2) ALA, (1997). "Guidelines for Instruction Programs in Academic Libraries" (Revised: 2003 & 2011). Ανακτήθηκε 25/05/2018 από: <http://www.ala.org/acrl/standards/guidelinesinstruction>, 3) Montgomery, P. K., & Thomas, N. P. (1999). *Information Literacy and Information Skills Instruction: Applying Research to Practice in the School Library Media Center. Library and Information Problem-Solving Skills Series*. Englewood, CO: Libraries Unlimited, Inc., 4) ACRL, (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από: <http://hdl.handle.net/11213/7668> και 5) ACRL, (2001). *Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians*. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από: <http://www.ala.org/acrl/standards/objectivesinformation>.

λίστες ονομάτων, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες και σε συγκεκριμένες ώρες. Η διαδικασία έτρεχε με σχετικά γρήγορους ρυθμούς.

Έτσι, την περίοδο 2000-2004 η ΒΚΠΠΘ κατάφερε σταδιακά, να πραγματοποιήσει κύκλους σεμιναρίων ταυτόχρονα σε όλα τα παραρτήματά της (Βόλο-Λάρισα-Τρίκαλα-Καρδίτσα). Τα σεμινάρια υλοποιούνταν από το προσωπικό των παραρτημάτων και πλέον, δεν χρειαζόταν η μεταφορά εκείνου του πρώτου projector⁸ βάρους δεκαπέντε (15) κιλών που περισσότερο έφερνε σε οπλικό σύστημα παρά σε εποπτικό μέσο διδασκαλίας. Παράλληλα, δημιουργήθηκε τυποποιημένο υλικό παρουσιάσεων (διαφάνειες PowerPoint) και υποστηρικτικό υλικό (αιτήσεις, ανακοινώσεις, οδηγίες υπηρεσιών), ενώ στα σεμινάρια προστέθηκε και ένα μικρό πρακτικό μέρος (ασκήσεις). Η αύξηση της συμμετοχής των φοιτητών στα σεμινάρια ειδικά στο Βόλο, ήταν αναμφισβήτητα εμφανής. Όπως εμφανής ήταν πλέον η έλλειψη χώρου, αλλά και ο χαμηλός βαθμός εξοικείωσης, σημαντικής μερίδας φοιτητών, με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).

Η πλήρης εφαρμογή της μελέτης σχεδιασμού του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης Χρηστών θα γινόταν στις επόμενες περιόδους.

Η τρίτη περίοδος υλοποίησης (2005-2008)

Την περίοδο αυτή σηματοδοτεί το γεγονός της έναρξης λειτουργίας της Νέας Κεντρικής Βιβλιοθήκης⁹, σ' ένα κτίριο που κατασκευάστηκε αποκλειστικά για χρήση βιβλιοθήκης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Με την έναρξη λειτουργίας του νέου κτιρίου αλλάζει και η φιλοσοφία υλοποίησης των σεμιναρίων, ειδικά στο Βόλο.

Τα σεμινάρια διοργανώνονται σε νέο πλαίσιο λαμβάνοντας υπόψη τόσο τη μελέτη σχεδιασμού του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Εκπαίδευσης Χρηστών όσο και άλλους παράγοντες όπως, την αλλαγή του λειτουργικού ρόλου των βιβλιοθηκών, το μεταβαλλόμενο περιβάλλον της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τις επιπτώσεις του στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, τον ρόλο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στη δια βίου μάθηση και σε περιβάλλοντα e-learning και φυσικά, την προώθηση της Πληροφοριακής Παιδείας. Στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό εντάχθηκε και μία δράση εκπαίδευσης εκπαιδευτών όπου βιβλιοθηκονόμοι από όλα τα τμήματα της ΒΚΠΠΘ ενημερώθηκαν για το σχεδιασμό και εκπαιδεύθηκαν στη διδασκαλία ενοτήτων του.

Οδηγούμενη απ' αυτή τη φιλοσοφία, η ΒΚΠΠΘ προσπάθησε να συμβάλει, σταδιακά και πάλι, στην επάρκεια αποτελεσματικής διαχείρισης των πληροφοριακών αναγκών όχι μόνο της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΠΘ, αλλά και του ευρύτερου κοινού. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η Βιβλιοθήκη επέλεξε στρατηγικά και εφάρμοσε το Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Χρηστών της με τρεις δράσεις:

1. Με παροχή πληροφοριακής εκπαίδευσης με προγραμματισμένα σεμινάρια απόκτησης των βασικών δεξιοτήτων χρήσης της Βιβλιοθήκης (basic library skills) ή και την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων χρήσης Η/Υ (basic computer skills) στην έναρξη κάθε ακαδημαϊκού έτους, για όλους τους νέους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές του ΠΘ και με τη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε επιτυχώς την προηγούμενη περίοδο (Εικόνα 2). Παράλληλα, πραγματοποίησε επαναληπτικά σεμινάρια για τους φοιτητές που δεν μπόρεσαν να παρακολουθήσουν τον πρώτο κύκλο υλοποίησης τους. Τα σεμινάρια συνδέονταν με την χορήγηση ταυτότητας μέλους από την ΒΚΠΠΘ.

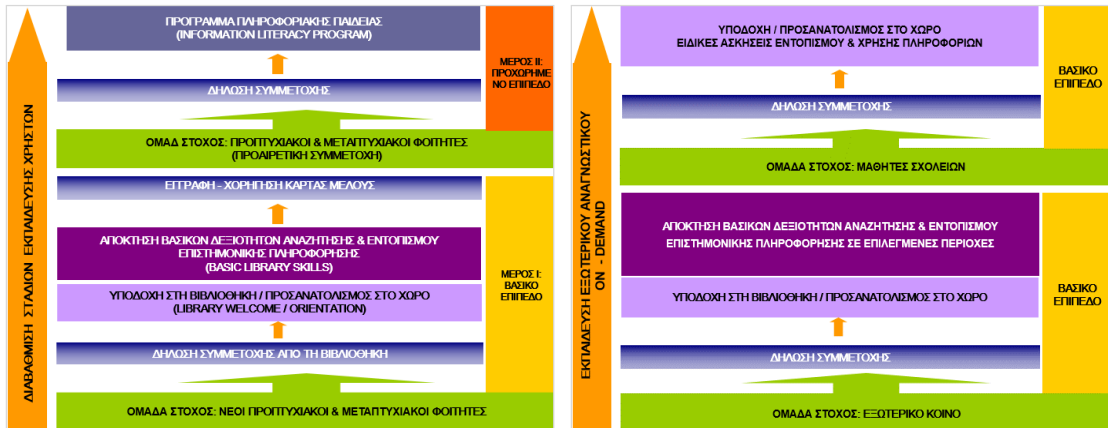
⁸ 3M - MP8660 Multimedia Projector

⁹ http://www.lib.uth.gr/LWS/el/ls/lib_loc/cl.asp

Στόχος 20 (Ενότητα 1 (2.20.Ε.2): ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ (BASIC LIBRARY SKILLS))	Στόχος 20 (Ενότητα 1 (2.20.Ε.1): ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ (BASIC LIBRARY SKILLS))	Στόχος 21 (2Α): ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΣΗΣ Η/Υ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ (BASIC COMPUTER SKILLS)	Στόχος 1 (11): ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ (LIBRARY ORIENTATION)
<p>Ομάδα στόχος: Όλες οι νέες προπτυχιακές φοιτήτριες του Π.Δ. (επιχειρησιακή συμμετοχή) και οι Άλλες κλίμακες (ΜΕΛΟΣ)</p> <p>Περιγραφή Στόχου 20.Ε.2:</p> <p>Σκοπός του Προγράμματος της ΒΚΠΠΘ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίσει τη λειτουργία εργαλείων του βιβλιοθηκονόμου • Να αναζητήσει και βρει πληροφορίες στο βιβλίο (π.χ. μόνο όταν τη χρειάζεται πραγματικά) <p>Βασική περιληπτική περιγραφή Όρων και Όρων Internet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι σε θέση να κατανοεί τη γλώσσα που χρησιμοποιείται όταν κάνει έρευνα <p>Κατηγορίες βιβλιοθηκών (OPAC) της ΒΚΠΠΘ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζει α χρήση των κεντρικών βιβλιοθηκών (OPAC) της ΒΚΠΠΘ • Να μπορεί να τον χρησιμοποιεί να αναζητήσει • Να μπορεί να αναζητήσει ταξίδια με άλλες τους διαδικασίες αναζήτησης <p>Μηχανισμοί βιβλίου: NetLibrary</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζει α χρήση των υπηρεσιών παροχής ηλεκτρονικών βιβλίων NetLibrary • Να μπορεί χρησιμοποιεί να αναζητήσει στο κεντρικό σύστημα • Να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τη λειτουργία του βιβλίου • Να μπορεί να αναζητήσει ταξίδια με άλλες τους διαδικασίες αναζήτησης <p>Παραδοσιακές διαδικασίες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζει α χρήση τη διαδικασία αναζήτησης και που μπορεί να τις εντοπίσει • Να μπορεί να τις χρησιμοποιεί να αναζητήσει • Να είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τη λειτουργία του βιβλίου • Να μπορεί να αναζητήσει ταξίδια με άλλες τους διαδικασίες αναζήτησης • Να μπορεί να αναζητήσει ταξίδια με άλλες τους διαδικασίες αναζήτησης <p>Αξιολόγηση – Στόχοι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή ομάδας έρευνα (επίπεδο 20) • Συμμετοχή προπτυχιακών φοιτητών της ΒΚΠΠΘ • Προσφορά βιβλιοθηκών Library Program <p>Υπό υποστήριξη: Ένωση με Internet, Ένωση OPAC, NetLibrary, Ηλεκτρονικό κεντρικό Ταξίδια, Ένωση Library Guide Quiz</p> <p>Συμμετοχή σε ομάδες των 25 ατόμων</p> <p>Γνωμοδότηση συμμετοχής από τη ΒΚΠΠΘ</p>	<p>Ομάδα στόχος: Όλες οι νέες προπτυχιακές φοιτήτριες του Π.Δ. (επιχειρησιακή συμμετοχή) και οι Άλλες κλίμακες (ΜΕΛΟΣ)</p> <p>Περιγραφή Στόχου 20.Ε.1:</p> <p>Αποδοτικότητα Πηγών Υλικών και Υπερκειμένου</p> <p>Στόχος:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η γνώση με τους πληροφοριακούς πόρους της ΒΚΠΠΘ • Η χρήση των διαδικασιών υπηρεσιών • Η διερεύνηση πηγών πηγών <p>Βασική Τέχνη Πηγών (Μαθησιακό):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ικανή να βρει τον βιβλίο ή την πληροφορία (επιχειρησιακό, κλειδί, βιβλίο, υπηρεσία, διαδικτυακό κ.λπ.) • Να είναι σε θέση να βρει με βάση με συστηματικό τρόπο <p>Κατηγορίες – Ταξίδια/Κατηγορία – Ταξίδια/Κατηγορία</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι σε θέση να διακρίνει τη θεματική κατηγορία • Να μπορεί να τις βρει με βάση τις πληροφορίες που αναζητείται • Να μπορεί να διακρίνει και να κατανοήσει τις διαφορές των ταξιδιών και των ταξιδιών εργαλείων • Να είναι ικανή να αναζητήσει ταξίδια με άλλες τους διαδικασίες αναζήτησης <p>Αξιολόγηση Προγράμματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να μπορεί να βρει με βάση με βάση τον έλεγχο • Να μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες από τον αναζητή • Να μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες από τον αναζητή • Να μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες από τον αναζητή <p>Υποδοχές – Βασική:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ικανή να χρησιμοποιεί τον βασικό ταξίδια AND, OR, NOT • Να μπορεί να αναζητήσει πληροφορίες με βάση ταξίδια και τον αναζητή της ΒΚΠΠΘ αλλά και στο INTERNET με τον συστηματικό τρόπο <p>Υπό υποστήριξη: Ένωση με Internet, Ένωση OPAC, NetLibrary, Ηλεκτρονικό κεντρικό Ταξίδια, Ένωση Library Guide Quiz</p> <p>Συμμετοχή σε ομάδες των 25 ατόμων</p> <p>Γνωμοδότηση συμμετοχής από τη ΒΚΠΠΘ</p>	<p>Ομάδα στόχος: Προπτυχιακές φοιτήτριες χωρίς προηγούμενη γνώση και εμπειρία στη χρήση υπολογιστή</p> <p>Περιγραφή Στόχου 2Α:</p> <p>Μέλη Η/Υ (επίπεδο 2Α):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γενική περιγραφή του hardware ενός υπολογιστή (Οθόνι, Πληκτρολόγιο, Ποντίκι, Οθόνη, Δοχείο, Οθόνη, CD/DVD, Σκληρός δίσκος, Ενσωματωμένος ηχοκαταγραφέας) • Γενική περιγραφή του software ενός υπολογιστή (Λειτουργικό Σύστημα, Windows) <p>Αναγωγή Η/Υ και Χρήση Ποντιού (επίπεδο 2Α):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Λειτουργία κεντρικού ενός υπολογιστή • Περαιτέρω και λειτουργία του πληκτρολογίου • Περαιτέρω και λειτουργία του ποντιού <p>Επιπέδους Εργασίας (επίπεδο 2Α):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή σημάτων εντοπισμού • Στόχος: <ul style="list-style-type: none"> • Γενική περιγραφή των βασικών & λειτουργικών (επίπεδο 2Α) <p>Αξιολόγηση Στόχου 2Α:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γενική περιγραφή εργαλείων και κατανοήσεων • Γενική περιγραφή φακέλων • Ορισμός εργαλείων και φακέλων • Αδειάζοντας κεντρικούς και αναζητήσεις <p>Επιπέδους στο Web (επίπεδο 2Α):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γενική περιγραφή Web browser • Ενδείξη βασικών εργαλείων • Άλλες Web browser και πρόσβαση στο Web site της ΒΚΠΠΘ <p>Πρακτική Κοινωνία (επίπεδο 2Α):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ένωση – Επισκευές – Τραπέζι • Άλλες λειτουργίες Click, Double Click, Drag and Drop, Right & Left, Copy, Paste • Αδειάζοντας κεντρικούς φακέλους • Αδειάζοντας κεντρικούς φακέλους • Αδειάζοντας κεντρικούς φακέλους <p>Ανακεφαλαίωση – Στόχοι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή Review Paper – Εκτύπωση • Ένωση <p>Υπό υποστήριξη: Έξοδος ενός Η/Υ, Δοκίμια, Review Paper</p> <p>Συμμετοχή σε ομάδες των 25 ατόμων</p> <p>Γνωμοδότηση συμμετοχής από τη ΒΚΠΠΘ</p>	<p>Ομάδα στόχος: Όλες οι νέες προπτυχιακές φοιτήτριες του Π.Δ. (επιχειρησιακή συμμετοχή) και οι Άλλες κλίμακες (ΜΕΛΟΣ)</p> <p>Περιγραφή Στόχου 1:</p> <p>Υποδοχή στην ΒΚΠΠΘ (Επίπεδο 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φωτογραφία: Προσφορά Γενική περιγραφή του Π.Δ. • Διατάξεις της ΒΚΠΠΘ • Γενική περιγραφή της λειτουργίας στην ομάδα <p>Επιπέδους στην ΒΚΠΠΘ (επίπεδο 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αδειάζοντας κεντρικούς φακέλους • Περαιτέρω και λειτουργία του πληκτρολογίου • Περαιτέρω και λειτουργία του ποντιού <p>Περιγραφή και Προσανατολισμός Κεντρικών της ΒΚΠΠΘ (επίπεδο 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αδειάζοντας κεντρικούς φακέλους • Περαιτέρω και λειτουργία του πληκτρολογίου • Περαιτέρω και λειτουργία του ποντιού <p>Περιγραφή και Προσανατολισμός στο Χώρο (επίπεδο 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Φωτογραφία στην ομάδα της ΒΚΠΠΘ <p>Επιπέδους 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υπό υποστήριξη: Κατηγορία βιβλιοθηκών, κεντρικούς φακέλους, Ένωση ΒΚΠΠΘ, Quiz Paper, Δοκίμια <p>Συμμετοχή σε ομάδες των 25 ατόμων</p> <p>Γνωμοδότηση συμμετοχής από τη ΒΚΠΠΘ</p>

Εικόνα 2: Μέρος σχεδιασμού ενοτήτων περιεχομένου των σεμιναρίων της ΒΚΠΠΘ.

Επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα για διοργάνωση ξεναγήσεων και ειδικά διαμορφωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατ' απαίτηση (on-demand) σε σχολεία της Α/θμιας & Β/θμιας εκπαίδευσης, και τέλος, ειδικών σεμιναρίων που θα επικεντρώνονταν στην αξιολόγηση και την αποτελεσματική χρήση των αποτελεσμάτων έρευνας στα πλαίσια της καλλιέργειας της Πληροφοριακής Παιδείας. Τα τελευταία αυτά σεμινάρια είχαν προαιρετική συμμετοχή (Εικόνα 3).

Εικόνα 3: Διαγραμματική αναπαράσταση των σεμιναρίων του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της ΒΚΠΠΘ.

2. Με παροχή, μετά από ραντεβού, εξατομικευμένης πληροφοριακής υποστήριξης από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης στη χρήση των προσφερόμενων εργαλείων αναζήτησης και ανάκτησης πληροφοριακών πηγών. Ταυτόχρονα, αναπτύχθηκε διαδικτυακή υπηρεσία, με την οποία τα μέλη της Βιβλιοθήκης αλλά και κάθε επισκέπτης του δικτυακού της τόπου μπορούσαν να υποβάλλουν Online ερωτήματα.
3. Με τη δημιουργία και διάθεση νέων υποστηρικτικών υλικών (οδηγοί για κάθε εργαλείο ή υπηρεσία) αλλά και με τη δημιουργία ενός Online οδηγού πληροφοριακής υποστήριξης και εκπαίδευσης με διαδραστικές ιστοσελίδες για την καλύτερη κατανόηση του αντικειμένου της Πληροφοριακής Παιδείας.

Η υλικοτεχνική υποδομή του νέου κτιρίου της Κεντρικής Βιβλιοθήκης στο Βόλο, μας έδωσε τη δυνατότητα να συμπεριλάβουμε στα σεμινάρια μας και πρακτικό μέρος με ασκήσεις βιβλιογραφικής αναζήτησης σε διάφορα εργαλεία πληροφόρησης της ΒΚΠΠΘ. Συγχρόνως, για την επίτευξη συγκεκριμένων μαθησιακών αποτελεσμάτων όπως της ικανότητας δημιουργίας λέξεων κλειδίων, δοκιμάστηκαν σε πιλοτική φάση και άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές όπως η ομαδική εργασία, η τεχνική του καταγισμού ιδεών, η δημιουργία χάρτη εννοιών κ.λπ.

Στη λήξη αυτής της περιόδου η ΒΚΠΠΘ κατάφερε ν' αυξήσει τη συμμετοχή των χρηστών της στο πρόγραμμα εκπαίδευσής της. Ενδεικτικά αναφέρω ότι το ποσοστό συμμετοχής στα

σεμινάρια των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 ξεπέρασε το 50%¹⁰. Κατάφερε όμως και κάτι πιο σπουδαίο. Ν' αναγνωριστεί ο ρόλος της στην υποστήριξη της μάθησης από την ακαδημαϊκή κοινότητα του ΠΘ. Τον Δεκέμβριο του 2008 η ΒΚΠΠΘ αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να διοργανώσει στο ΠΘ το 1ο επιστημονικό συμπόσιο για την Πληροφοριακή Παιδεία στην Ελλάδα. Βασικοί στόχοι του συμποσίου ήταν αφενός μεν να αναδείξει παρόμοιες δράσεις υλοποίησης Πληροφοριακής Παιδείας, αφετέρου δε να ξεκινήσει μια γενικότερη συζήτηση για την σκοπιμότητα και τη μεθοδολογία συγκρότησης πολιτικής για την Πληροφοριακή Παιδεία και τη σύνδεσή της με τη Δια βίου Μάθηση στα Ιδρύματα της Ελληνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Η τέταρτη περίοδος υλοποίησης (2009-2018)

Από την τρίτη περίοδο και μετά το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών παγιώνεται πλέον ως παρεχόμενη υπηρεσία της ΒΚΠΠΘ. Το προσωπικό της ΒΚΠΠΘ παραβρίσκεται σε όλες τις υποδοχές των νέων προπτυχιακών φοιτητών των τμημάτων του ΠΘ στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους και τους ενημερώνει για την υλοποίηση του προγράμματος, το περιεχόμενο του αλλά και τον τρόπο συμμετοχής.

Τα σεμινάρια υλοποιούνται με θεωρητικό & πρακτικό μέρος, στην έναρξη κάθε ακαδημαϊκού έτους, και όχι μόνο. Η περίοδος αυτή είναι μια περίοδος έντονων δραστηριοτήτων για το προσωπικό της ΒΚΠΠΘ, αλλά και μια περίοδος γνωριμιών και ανταλλαγής ενέργειας μεταξύ του προσωπικού και των νέων φοιτητών. Περισσότερα από δεκαπέντε (15) μέλη του προσωπικού της ΒΚΠΠΘ εμπλέκονται στη διεξαγωγή των σεμιναρίων, χωρίς τη συμμετοχή των οποίων η επιτυχία του προγράμματος δεν είναι εξασφαλισμένη. Ωστόσο, ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης αφενός μεν είναι ένα ζωντανό πρόγραμμα που χρειάζεται συνεχή παρακολούθηση για βελτιώσεις και προσαρμογές, αφετέρου δε υπόκειται και σε απρόβλεπτες αλλαγές.

Στα μέσα αυτής της περιόδου (2009-2018) και συγκεκριμένα το φθινόπωρο του 2013, τίθενται σε διαθεσιμότητα, μεταξύ άλλων, βιβλιοθηκονόμοι και προσωπικό υποστήριξης μέλη των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών οχτώ Ιδρυμάτων της Ελληνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στα ιδρύματα αυτά συμπεριλαμβάνεται και το ΠΘ¹¹. Το γεγονός αυτό προκάλεσε ανασφάλεια, αναταραχές και εντάσεις μεταξύ των μελών του προσωπικού της ΒΚΠΠΘ αλλά και αναγκαστική διακοπή (αρχικά) και μείωση (στη συνέχεια) της παρεχόμενης υπηρεσίας της εκπαίδευσης χρηστών. Στη ΒΚΠΠΘ τη χρονιά εκείνη καταγράφηκε ο μικρότερος αριθμός σεμιναρίων σε ομάδες από το έτος 2004¹² (Πίνακας 1). Το γεγονός αυτό μας ταρακούνησε. Όσο δύσκολα χτίζεται η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη μιας υπηρεσίας τόσο εύκολα μπορεί να γκρεμιστεί.

ΕΤΟΣ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Σεμινάρια Βιβλιοθήκης σε ομάδες	4	80	65	52	71	77	80	118	113	30	69	68	98	72
Συμμετέχοντες στα σεμινάρια	205	750	484	603	775	747	1210	2099	1928	613	1221	1390	2243	1767

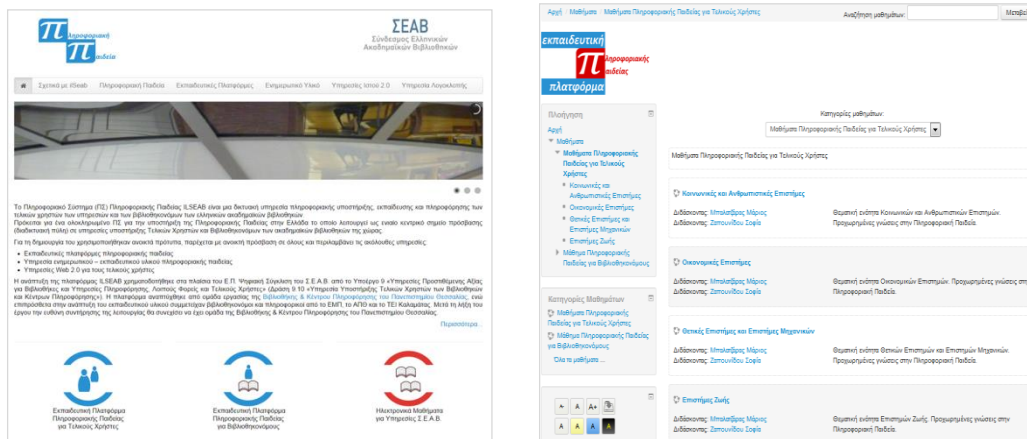
Πίνακας 1: Συνολικός αριθμός σεμιναρίων ανά έτος και συνολικός αριθμός συμμετεχόντων στα σεμινάρια αυτά. (σεμινάρια που έγιναν, είτε ως μέρος των επίσημων εκπαιδευτικών σεμιναρίων της Βιβλιοθήκης, είτε μέσω προγραμματιζόμενων παρουσιάσεων, ενοτήτων προσανατολισμού και περιηγήσεων στη ΒΚΠΠΘ). Πηγή: ΜΟΔΙΠΑΒ.

¹⁰ Οι σχετικοί πίνακες των στοιχείων παρουσιάστηκαν στο 1ο Επιστημονικό Συμπόσιο «Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση: Η συμβολή των έργων ΕΠΕΑΕΚ II των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών» που διοργανώθηκε από τη Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του ΠΘ στον Βόλο στις 11-12 Δεκεμβρίου του 2008, στην εισήγηση με τίτλο [Προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών βιβλιοθήκης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας](#). Τα στοιχεία προέρχονται από Τμήμα Υποστήριξης Διοίκησης και Υποδομών της ΒΚΠΠΘ.

¹¹ ΚΥΑ Αριθ. 135211/Β2/23-9-2013, ΦΕΚ Β 2384/24-9-2013.

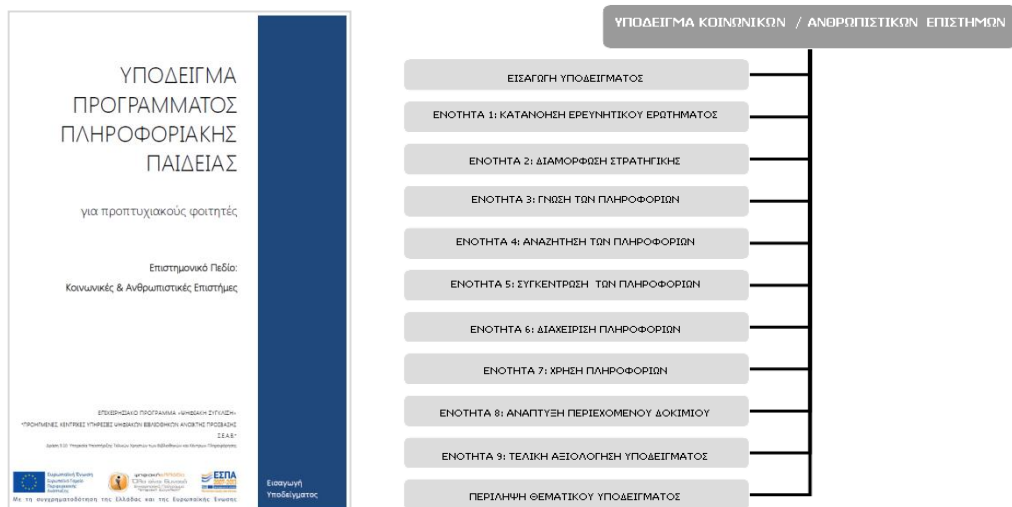
¹² Έτος μετακόμισης στο νέο κτίριο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης στο Βόλο και ανοποίησης των συλλογών δύο παραρτημάτων.

Διέξοδο σ' εκείνη τη δύσκολη περίοδο αποτέλεσε η συμμετοχή της ΒΚΠΠΘ στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» Έργου ΕΣΠΑ (2007-2013) της Οριζόντιας Δράσης του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Με τη συμμετοχή της αυτή η ΒΚΠΠΘ ανέλαβε τη δημιουργία μιας υπηρεσίας υποστήριξης χρηστών των Βιβλιοθηκών σε θέματα Πληροφοριακής Παιδείας. Η υπηρεσία ονομάστηκε ILSEAB¹³ και αναπτύχθηκε ως παραδοτέο του Υποέργου «Υπηρεσίες Προστιθέμενης Αξίας για Βιβλιοθήκες και Υπηρεσίες Πληροφόρησης, Λοιπούς Φορείς και Τελικούς Χρήστες» (Κλαψόπουλος, Ι., Μπαλατζάρας, Μ., Ζαπουνίδου, Σ., & Πατρινός, Δ., 2016). Περιλαμβάνει διαδικτυακή πύλη, ηλεκτρονική πλατφόρμα Πληροφοριακής Παιδείας, αναρτημένο ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό και υπηρεσίες Web 2.0. Στην ηλεκτρονική πλατφόρμα παρέχονται τέσσερα θεματικά υποδείγματα προγραμμάτων Πληροφοριακής Παιδείας για τέσσερα αντίστοιχα γενικά επιστημονικά πεδία (Εικόνα 4).

Εικόνα 4: Η αρχική σελίδα της διαδικτυακής πύλης ILSEAB (αριστερά). Μέσω της πύλης παρέχεται πρόσβαση στην εκπαιδευτική πλατφόρμα πληροφοριακής παιδείας (δεξιά), σε ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό και σε υπηρεσίες Web.

Τα υποδείγματα προσφέρονται για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές και είναι διαθέσιμα και σε αρχεία pdf (Εικόνα 5) μέσω της διαδικτυακής πύλης. Το γεγονός και μόνο ότι η ILSEAB μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αξιοποιηθεί αυτόνομα από τον οποιοδήποτε χρήστη, σε χρόνο και χώρο της επιλογής του, εξασφαλίζει, έως ένα βαθμό, την αυτοεκπαίδευση (self-study) των χρηστών των βιβλιοθηκών ακόμη και σε περίπτωση ενδεχόμενης μελλοντικής αναστολής υλοποίησης των προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Εικόνα 5: Το υπόδειγμα προγράμματος πληροφοριακής παιδείας για τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και οι ενότητές του.

¹³ <http://ilseab.lib.uth.gr>

Σήμερα, η ΒΚΠΠΘ χρησιμοποιεί τα υποδείγματα προγραμμάτων Πληροφοριακής Παιδείας ως εγχειρίδια εκπόνησης ακαδημαϊκών εργασιών τόσο στα σεμινάρια των προπτυχιακών, όσο και των μεταπτυχιακών φοιτητών του ΠΘ. Επιπλέον, σε συνεργασία με μέλη του διδακτικού προσωπικού του ΠΘ, υλοποιεί, σε πιλοτική φάση, σεμινάρια σχετικά με τη μεθοδολογία έρευνας, τη χρήση ακαδημαϊκού λόγου και την εκπόνηση ακαδημαϊκών εργασιών, στα οποία γίνεται τμηματική απεικόνιση και ανάλυση του περιεχομένου των ενοτήτων των παραπάνω υποδειγμάτων. Στα σεμινάρια αυτά εφαρμόζονται ενεργητικές τεχνικές όπως παιχνίδια ρόλων, καταγισμός ιδεών, ερωταποκρίσεις (ερωτήσεις – απαντήσεις), επίδειξη, ομάδες εργασίας, συζήτηση (ελεύθερος διάλογος). Μέχρι στιγμής οι συμμετέχοντες φοιτητές δείχνουν θετική ανταπόκριση, ωστόσο, χρειάζεται περαιτέρω παρατήρηση για εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων.

Μελλοντικές ενέργειες

Στο μελλοντικό σχεδιασμό της ΒΚΠΠΘ προβλέπεται η δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας χρονοπρογραμματισμού σεμιναρίων. Με τη δημιουργία της πλατφόρμας, η οποία αναμένεται να λειτουργήσει το ακαδημαϊκό έτος 2018-1019, η διοικητική παρακολούθηση και οργάνωση του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της ΒΚΠΠΘ θ' αναβαθμιστεί, ενώ η ενημέρωση των μελών και των χρηστών της για τα προγραμματισμένα σεμινάρια της, θα αυτοματοποιηθεί. Παράλληλα, θα δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές του ΠΘ, να διαχειρίζονται μόνοι τους τις συμμετοχές τους σε θεματικά σεμινάρια ή και δράσεις Πληροφοριακής Παιδείας, με αποδοχή ή με απόρριψη των σχετικών προσκλήσεων συμμετοχής.

Εικόνα 6: Η υπό ανάπτυξη ηλεκτρονική πλατφόρμα χρονοπρογραμματισμού σεμιναρίων της ΒΚΠΠΘ.

Συγχρόνως, σε επίπεδο περιεχομένου η ΒΚΠΠΘ προγραμματίζει μια ανανέωση στο περιεχόμενο των σεμιναρίων της. Η ανανέωση θ' αφορά τη δημιουργία μιας σειράς νέων διδακτικών ενοτήτων αλλά και την επικαιροποίηση των υπαρχόντων. Κατά τον σχεδιασμό τους λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά των χρηστών, οι αλλαγές στα μέσα και στον τρόπο πληροφόρησης, οι ανάγκες τους στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών τους σπουδών και τέλος η αναπτυξιακή πορεία της ΒΚΠΠΘ. Οι νέες σειρές ενοτήτων θα επιδιώκουν την υλοποίηση συγκεκριμένων διδακτικών στόχων (Εικόνα 7). Μεταξύ άλλων θα αφορούν την ευαισθητοποίηση σε ζητήματα ακαδημαϊκής δεοντολογίας, την υιοθέτηση ορθής πληροφοριακής πρακτικής και συμπεριφοράς, την αποτελεσματική διαχείριση του ακαδημαϊκού χρόνου, την καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας και ομαδικότητας κ.λπ..

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΡΗΞΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	
Βασική επίδειξη της βιβλιοθήκης & κέντρο Πληροφορίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΒΚΠΠΘ) είναι η πληροφοριακή υποστήριξη των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Κοινωνία προς αυτή τη κατεύθυνση η ΒΚΠ ΠΘ, μεταξύ άλλων, σχεδιάζει και υλοποιεί σειρά προγραμμάτων. Το σεμινάριο με τίτλο «Βασικές Δεξιότητες Βιβλιοθήκης» αποτελεί μέρος αυτής της σειράς.	
LibSem - Βασικές Δεξιότητες Βιβλιοθήκης	
Κατηγορία σεμιναρίου:	Νέοι προπτυχιακοί φοιτητές ΠΘ
Ομάδα στόχος:	Γενικά στόχοι
Οι γενικοί στόχοι του σεμιναρίου ορίζονται:	
I. Η απόκτηση από τους φοιτητές του ΠΘ της αξίας των βιβλιοθηκών στο πλαίσιο της απόκτησης και η κατάκτηση του περιβάλλοντος και του όγκου της ΒΚΠ ΠΘ. II. Η επίσημη βέλτιστα αξιοποίηση των εργαλείων των μηχανών αναζήτησης πληροφοριακής της ΒΚΠΠΘ. III. Η εξοικονόμηση μεθόδων και ενόργανα που συμβάλουν στην αποτελεσματική διαχείριση των εργαλείων τους εργαλείων. IV. Η υιοθέτηση και η ένταξη της ΒΚΠ ΠΘ στην ακαδημαϊκή τους ζωή.	
Β.Βελώνης & Κέντρο Πληροφορίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας 1	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	
Στα τέλος του σεμιναρίου οι φοιτητές να είναι σε θέση να:	
Γνώσεις	1. αναγνωρίζουν τη σχέση των βιβλιοθηκών με την πληροφορία της εκπαίδευσης και τις δεξιότητες. 2. διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ επιστημονικής και μη επιστημονικής πληροφορίας. 3. ερμηνεύουν τα είδη των πληροφοριακών αναγκών και να αναγνωρίζουν τα επίπεδα της πληροφοριακής παιδείας τους. 4. κατηγοριοποιούν τις διαφορετικές μορφές και τύπους δημοσιευμάτων της αλληλεπίδρασης. 5. επιλέγουν τα κατάλληλα για την πληροφοριακή τους ανάγκη δημοσιεύματα και να κρίνουν τον τρόπο αντιμετώπισής τους από πλευράς της ΒΚΠΠΘ. 6. διακρίνουν τα βασικά εργαλεία πληροφορίας που προσφέρει η ΒΚΠΠΘ και να γνωρίζουν τα διαφορετικά στάδια χρήσης τους. 7. αναγνωρίζουν τα πληροφοριακά εργαλεία μιας βιβλιοθηκονομικής εργασίας. 8. αξιοποιούν τις έννοιες της παράφρασης και της λογαριαστικής καθώς και τη χρησιμότητα της βιβλιομετρικής προσέγγισης και της βιβλιομετρίας. 9. γνωρίζουν τις βασικές υπηρεσίες της ΒΚΠΠΘ και να περιγραφούν τον τρόπο χρήσης τους. 10. ορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υιοθέτηση του ανοικτού κλειστού της ΒΚΠΠΘ.
Δεξιότητες	11. χρησιμοποιούν τα εργαλεία αναζήτησης ακαδημαϊκών εργαλείων. 12. επιλέγουν τα κατάλληλα κριτήρια σφραγίστη πληροφορίας της ΒΚΠΠΘ. 13. γράφουν αποτελεσματικά τον κατάλληλο βιβλιοθήκη (ΟΡΑΚ) της ΒΚΠΠΘ και να πραγματοποιούν αναζητήσεις με όλους τους πιθανούς τρόπους. 14. αξιοποιούν όλες τις προσωπικές υπηρεσίες του κατάλληλου βιβλιοθήκης (ΟΡΑΚ) της ΒΚΠΠΘ. 15. απεικονίζουν τις βασικές διαδικασίες χειρισμού μιας βιβλιοθηκονομικής βασικής δεξιότητας της ΒΚΠΠΘ. 16. χρησιμοποιούν μια βιβλιοθηκονομική βάση δεδομένων της ΒΚΠΠΘ για βιβλιοθηκονομικές βιβλιοθήκες και να υποστηρίξουν ένα βιβλίο.
Επίσης	17. αυθεντούν την αυθεντικότητα τους και να ενισχύουν άμεσα αναφορά με τον χαρακτήρα και την αξιοπιστία όλων των λειτουργιών του κατάλληλου βιβλιοθήκης (ΟΡΑΚ) της ΒΚΠΠΘ και τη χρήση μιας βιβλιοθηκονομικής βάσης δεδομένων της. 18. εκτιμούν τις προοπτικές τους γνώσης και ικανότητας και να μισούν το άγχος τους σε σχέση με την επίσημη ή μη βιβλιοθηκονομική. 19. υιοθετούν την αξία και τη χρησιμότητα της ΒΚΠΠΘ και να απολαύουν τη βασική και τις συνέπειες του προσωπικής της. 20. αναπτύσσονται οι ζητήματα ακαδημαϊκής βιβλιοθηκονομίας στα πλαίσια των ακαδημαϊκών τους σπουδών.
Β.Βελώνης & Κέντρο Πληροφορίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας 2	

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΟΧΩΝ			
Αδακτικές κατηγορίες	Περιγραφή	Αξιολογήσεις	Κατηγορία Εκπαιδευτικών στόχων
2. Εμπειρία	α. Αφορά τη γρήγορη αναζήτηση σε τους καταλόγους. β. παρακολούθηση της διαδικασίας του αριστοτέλη (παραγραφή - άδραξη - στήριξη - μεταβίβαση). β. Στο πλαίσιο της γρήγορης αναζήτησης για τον σκοπό των εργασιών των εργαζομένων στην βιβλιοθήκη να των εργαζομένων τους και να ημερών.		
	γ. «Αξιολογήστε αναλυτικά τη διαδικασία αναζήτησης που γίνεται στην ΒΚΠ ΠΘ» (αξιολογήστε - και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό). δ. «Μεταγράψτε τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης και τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης» (και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό).	5	18, 20
2. Γνωστική και βιβλιοθηκονομική	γ. Οι αναλυτικές αναζητήσεις, ο σκοπός της βιβλιοθήκης και ο ρόλος της στην ακαδημαϊκή διαδικασία. δ. Οι πληροφορίες που είναι η καλύτερη το εργαλείο ή ο παραδοσιακός της ΒΚΠ ΠΘ. ε. «Αξιολογήστε αναλυτικά τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης και τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης» (και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό). ζ. «Αξιολογήστε αναλυτικά τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης και τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης» (και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό).		
	η. «Αξιολογήστε αναλυτικά τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης και τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης» (και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό). θ. «Αξιολογήστε αναλυτικά τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης και τον τρόπο που χρησιμοποιείτε τον χώρο της βιβλιοθήκης» (και γράψτε στο βιβλίο σας - οι βιβλιοθηκονομικές και άλλα γιατί βρίσκεται από τη στιγμή που μια πληροφορία θα φτάσει στον εκπαιδευτικό).	27	1, 4, 5, 6, 9, 10
Το σεμινάριο «Βασικές Δεξιότητες Βιβλιοθήκης» αποτελεί μέρος της σειράς προγραμμάτων που υλοποιούνται στο πλαίσιο της ΒΚΠΠΘ.			
Β.Βελώνης & Κέντρο Πληροφορίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας 3			

Εικόνα 7: Τμήμα σχεδιασμού διδακτικών εννοιών για το σεμινάριο «Βασικές Δεξιότητες Βιβλιοθήκης» της ΒΚΠΠΘ.

Συμπερασματικός επίλογος

Στην εποχή του Διαδικτύου, της Google και της Wikipedia το μοντέλο πληροφόρησης έχει αλλάξει. Οι γνωστικές βεβαιότητες του παρελθόντος, και όχι μόνο, μπορούν ν' αποκτηθούν με ευκολία από τον καθένα, μ' ένα απλό πάτημα του ποντικιού. Έτσι, το άτομο στην σημερινή εποχή οφείλει να κατανοεί την αξία της πληροφορίας και ότι αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί από άλλα άτομα ή και οργανισμούς για την πραγματοποίηση αλλαγών, καθώς και για πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή και προσωπικά οφέλη. Παράλληλα, οφείλει να αντιλαμβάνεται ότι η πληροφόρηση δύναται να ασκείται από ισχυρά συμφέροντα και με τρόπους που ενδεχομένως να περιθωριοποιούν τις διαφορετικές οπτικές ή και την πραγματική αλήθεια.

Σε πανεπιστημιακό επίπεδο ένα από τα ζητήματα που θέτουν οι ΤΠΕ στην πανεπιστημιακή κοινότητα είναι πώς θα κρατήσουν ζωντανό το πνεύμα για έρευνα. Γιατί ναι, τα νέα τεχνικά μέσα και ιδιαίτερα η ανάπτυξη του Διαδικτύου διευκολύνουν την τεκμηρίωση, την εξειδίκευση και γενικά την απόκτηση πληροφοριών. Ο κίνδυνος όμως ξεκινά όταν τα άτομα με οποιαδήποτε ιδιότητά τους (μαθητές, φοιτητές, εργαζόμενοι, πολίτες) θεωρούν ότι τα δεδομένα υπάρχουν κάπου και είναι εύκολα προσπελάσιμα. Η θεώρηση αυτή αφενός μεν αντικαθιστά την ατομική προσπάθεια και την εμπειρία, βασικά στοιχεία της γνώσης, εύκολα όμως μπορεί να οδηγήσει σε μια χαοτική δεξαμενή πληροφοριών, στην οποία βρίσκονται ανακατεμένα τα σημαντικά με τα ασήμαντα, τα αναγκαία με τα περιττά, τα αληθινά με τα ψεύτικα.

Συνεπώς, θεωρώ ότι έχουμε επαγγελματική υποχρέωση να εκπαιδύσουμε τους χρήστες μας πώς θα κάνουν όλα αυτά τα μέσα αποδοτικά υπέρ του προσωπικού τους πληροφοριακού εγγραμματος/αλφαριθμητισμού. Η εκπαίδευσή μας θα πρέπει να είναι ένα είδος προσανατολισμού μέσα στο χάος των πληροφοριών. Θα πρέπει να τους δώσουμε μια γεύση των ορίων και των διαδρομών του πληροφοριακού περιβάλλοντος και του τί υπάρχει μέσα, έξω και πέρα από αυτό.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών σε μια Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη, δεν είναι ποτέ μια εύκολη υπόθεση. Οδηγεί συχνά σε αποτυχίες, προβλήματα και εντάσεις. Οι καταστάσεις αυτές με τη σειρά τους μπορούν, είτε να μπλοκάρουν αυτή τη δημιουργική διαδικασία, είτε να μας κάνουν περισσότερο δημιουργικούς. Κάθε περίοδος του προγράμματος εκπαίδευσης χρηστών της ΒΚΠΠΘ είχε και θα εξακολουθήσει να έχει, στο βαθμό που μπορώ να προβλέψω το μέλλον, τις δικές της προκλήσεις και τα δικά της προβλήματα. Ωστόσο, οι προκλήσεις αυτές μαζί με τα προβλήματά τους, δίδαξαν εμένα αλλά κι ένα μεγάλο τμήμα συναδέλφων μου στη ΒΚΠΠΘ,

αυτά που δεν γνωρίζαμε, την άγνοια μας. Ακολουθώντας την περιέργειά μας οδηγηθήκαμε σε κάτι νέο. Γιατί η περιέργεια για γνώση βρίσκεται στα γονίδια μας. Και το περιβάλλον στο οποίο εργαζόμαστε την υπηρετεί.

Σας ευχαριστώ.

Βιβλιογραφικές παραπομπές

- ACRL, (2000). Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://hdl.handle.net/11213/7668>
- ACRL, (2001). *Objectives for Information Literacy Instruction: A Model Statement for Academic Librarians*. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://www.ala.org/acrl/standards/objectivesinformation>
- ALA, (1997). *Guidelines for Instruction Programs in Academic Libraries. (Revised October 2003 & 2011)*. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://www.ala.org/acrl/standards/guidelinesinstruction>
- Bruce, C. S., (1997). *The seven faces of information literacy*. Adelaide: Auslib Press.
- Bundy, A. (ed.) (2004). Australian and New Zealand information literacy framework. 2nd ed. Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy (ANZIIL). Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://www.caul.edu.au/content/upload/files/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf>
- CAUL, (2001). *Information Literacy Standards. First edition. Prepared by Council of Australian University Librarians*. Canberra: Council of Australian University Librarians. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://www.caul.edu.au/content/upload/files/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>
- Downard, K. (1992). User education in academic libraries. *Library management*, 13(3), 29-38.
- Dusenbury, C. (1993). *Sourcebook for Bibliographic Instruction*. Chicago, IL: Association of College and Research Libraries, A Division of the American Library Association.
- Eisenberg, M. B., & Berkowitz, R. E. (1990). *Information Problem-solving: The Big Six Skills Approach to Library & Information Skills Instruction*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.
- Kuhlthau, C. C. (1985). A Process Approach to Library Skills Instruction. *School Library Media Quarterly*, 13 (1), 35-40.
- Montgomery, P. K., & Thomas, N. P. (1999). *Information Literacy and Information Skills Instruction: Applying Research to Practice in the School Library Media Center. Library and Information Problem-Solving Skills Series*. Englewood, NJ: Libraries Unlimited, Inc.
- SCONUL Advisory Committee on Information Literacy. (1999). *Information skills in higher education: a SCONUL position paper*. London: The Society of College, National and University Libraries (SCONUL). Ανακτήθηκε 25/05/2018 από http://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/Seven_pillars2.pdf
- Κλαψόπουλος, Ι., Μπαλατζάρας Μ., Ζαπουνίδου, Σ. & Πατρινός, Δ. (2016). Ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και υπηρεσίες πληροφοριακής παιδείας: η ανάπτυξη της διαδικτυακής εκπαιδευτικής πλατφόρμας ILSEAB. *HealJournal*, 2(1), 29-46. Ανακτήθηκε 25/05/2018 από <http://healjournal.seab.gr/index.php/hli/article/download/82/53>
- Μορελέλη-Κακούρη, Μ. (1998). "Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες" στο «Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και το πρόβλημα του εκσυγχρονισμού: πρακτικά βου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών». Αθήνα: ΕΚΠΑ.